

Dosarul nr.1ra-2055/21
1-18200821-01-1ra-12102021

Curtea Supremă de Justiție

DECIZIE

29 martie 2022

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componența:

Președinte – Timofti Vladimir,

Judecători – Țurcan Anatolie, Toma Nadejda, Cobzac Elena și Plămădeală Ghenadie,

a judecat fără citarea părților, recursul ordinar declarat de avocatul Cernicov Andrei în numele inculpatului, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 30 iunie 2021, în cauza penală în privința lui

Mihai Alexandru xxx, născut la xxx, originar și domiciliat în xxx.

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 16.11.2018 - 29.01.2021;

Instanța de apel: 25.02.2021 - 30.06.2021;

Instanța de recurs: 12.10.2021 – 29.03.2022.

A C O N S T A T A T :

1. Prin sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 29 ianuarie 2021, Mihai Alexandru a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art.287 alin.(1) Cod penal, la amendă în mărime de 800 unități convenționale, ceea ce constituie, potrivit prevederilor art.64 alin.(2) Cod penal, suma de 40 000 lei.

S-a dispus a încasa de la Mihai Alexandru în beneficiul bugetului de stat suma de 128 lei, cu titlu de cheltuieli judiciare suportate pentru întocmirea Raportului de constatare nr.201802P2403 din 12 iulie 2018.

2. *Pentru a se pronunța, prima instanță a constatat în fapt că, Mihai Alexandru, la data de 10 iulie 2018, aflându-se într-un loc public, și anume pe str. Albișoara, nr. 82/3, mun. Chișinău, acționând din intenții huliganice, a inițiat un conflict cu Arnăut Ruslan, în privința căruia, fără careva motive întemeiate, a aplicat violență fizică, încălcând ordinea publică și ca rezultat provocându-i cet. Arnăut Ruslan, hemoragie în sclera ochiului stâng, echimoze cu edeme a țesuturilor moi și excoriații la nivelul feței, echimoză la nivelul cristei iliace stângă și echimoză la nivelul cotului drept, care se califică ca vătămare corporală ușoară.*

Pe baza stării de fapt expuse mai sus, confirmată de probele administrate, prima instanța a reținut în drept, că faptele inculpatului întrunesc elementele constitutive a infracțiunii prevăzute de art.287 alin.(1) Cod penal, individualizată

prin „huliganism, adică acțiunile intenționate care încalcă ordinea publică, însoțite de aplicarea violenței asupra persoanei, acțiuni care, prin conținutul lor, se deosebesc printr-o obrăznicie deosebită.”

3. Avocatul Cernicov Andri în numele inculpatului, a contestat cu apel sentința, solicitând casarea acesteia, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care a dispune încetarea procesului penal pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii și constatarea faptului că, Mihai Alexandru a acționat în stare de legitimă apărare.

În motivarea cerințelor sale apărarea a invocat că, fapta comisă de către inculpat nu reprezintă o infracțiune dar o contravenție.

Contrar prevederilor art.9 alin.(1) Cod de procedură penală, deși toți sunt egali în fața legii, a indicat că prima instanță nu a supus analizei în egală măsură argumentele apărării, dând prioritate exclusivă acuzării de stat, deși existau suficiente neconcordanțe chiar între probele acuzării, care vin să arate că este vorba despre trucarea unei infracțiuni.

A considerat că, în aceia-și situație, constatând locul faptei doar pe baza declarațiilor victimei, prima instanță nu s-a expus și nici nu a supus analizei chestiunea privind legitima apărare a lui Mihai Alexandru, în situația în care Arnăut Ruslan a încercat să-l lovească cu ciocanul.

A reținut că, conform prevederilor art.36 alin.(1) Cod penal, nu constituie infracțiune fapta, prevăzută de legea penală, săvârșită în stare de legitimă apărare.

Totodată, a menționat că este în stare de legitimă apărare persoana care săvârșește fapta pentru a respinge un atac direct, imediat, material și real, îndreptat împotriva sa, a altei persoane sau împotriva unui interes public și care pune în pericol grav persoana sau drepturile celui atacat ori interesul public. Dreptul fiecărui om la viață și la integritate fizică și psihică este unul fundamental, stipulat și în art.24 din Constituție.

A explicat că, în urma unei lovituri cu ciocanul din partea agresorului Arnăut Ruslan, Mihai Alexandru s-ar putea alege cu o vătămare mult mai serioasă decât cea la care a recurs pentru a se apăra.

De asemenea, a susținut că în aceia-și situație, constatând locul faptei doar pe baza declarațiilor victimei, instanța de fond nu s-a expus și nici nu a supus analizei chestiunea privind legitima apărare a lui Mihai Alexandru, în situația în care Arnăut Ruslan a încercat să-l lovească cu ciocanul.

Avocatul a apreciat, că atacul existent este acela care s-a început în realitatea obiectivă, dar încă nu s-a terminat. Acest criteriu, denumit de legiuitor ca atac imediat stabilește limitele atacului, timpul, perioada în care respingerea acestuia de către cel atacat va fi legitimă, însă ca apărarea să fie una legitimă nu este obligatorie prezența nemijlocită a atacului propriu zis, fiind necesară existența unui pericol real și evident de realizare a acestuia.

A relevat că, încă la faza urmăririi penale declarațiile lui Mihai Alexandru referitor la atacul lui Arnăut Ruslan împotriva sa nu au fost verificate și analizate, ceea ce denotă caracterul unilateral al urmăririi penale și judecării cauzei. A atras atenția că, pretinsa parte vătămată, de fapt, este o persoană agresivă și de nenumărate ori a fost sancționat pentru acte de violență orientate împotriva rudelor,

în stare ebrietate.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 30 iunie 2021, a fost respins apelul declarat, cu menținerea fără modificări a sentinței.

4.1. În motivarea soluției sale instanța de apel a indicat că, la pronunțarea sentinței, prima instanță corect a stabilit circumstanțele de fapt și de drept și just a ajuns la concluzia că, inculpatului Mihai Alexandru a săvârșit infracțiunea incriminată prevăzută de art.287 alin.(1) Cod penal.

Instanța de apel a conchis că, întreaga sistemă de probe examinate și apreciate de către instanța de apel prin prisma prevederilor art.101 Cod de procedură penală, coroborează între ele și demonstrează, incontestabil, faptul că, inculpatul Mihai Alexandru a comis fapta prevăzută de art.287 alin.(1) Cod penal.

Totodată, instanța de apel a considerat neîntemeiată solicitarea apărătorului privind achitare inculpatului, din motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii și inculpatul a acționat în stare de legitimă apărare. În acest sens, a reținut că în conținutul alin.(2) al art.36 Cod penal sunt enumerate condițiile necesare privind atacul care fac posibilă încadrarea juridico-penală a acțiunilor celui atacat în stare de legitimă apărare. Pentru a fi în prezența unui atac este necesară existența unor condiții, precum: acesta să fie direct, imediat, material și real; atacul să fie îndreptat împotriva persoanei, drepturilor acesteia ori a interesului public; să pună în pericol grav valorile apărate.

Reieșind din declarațiile inculpatului, părții vătămate, precum și a martorului instanța de apel nu a dedus un atac real asupra inculpatului, în condițiile în care ultimul a ajuns la locul de muncă a părții vătămate, a tras partea vătămată jos de pe scări, a aplicat violența fizică ceia ce se confirmă prin probatoriul administrat.

4.2. Cu referire la individualizarea pedepsei, instanța de apel a indicat că la stabilirea categoriei și termenului pedepsei, prima instanță a ținut pe deplin cont de prevederile art.6, 7, 61, 75-77 Cod penal, de gravitatea infracțiunii comise, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuază ori agravează răspunderea, prin urmare instanța de judecată și-a argumentat riguros soluția la capitolul numirii pedepsei.

De asemenea, instanța de apel a reținut în contextul art.76 Cod penal, în calitate de circumstanță atenuantă în privința inculpatului Mihai Alexandru, comiterea pentru prima dată a unei infracțiuni mai puțin grave. Iar, în contextul art.77 Cod penal, în calitate de circumstanță agravanta în privința inculpatului Mihai Alexandru, instanța de judecată nu a stabilit.

Așa dar, instanța de apel, efectuând o analiză complexă a circumstanțelor cauzei și a personalității inculpatului, urmărind în acest sens comportamentul lui în viața socială, precum și cel din înainte și după săvârșirea infracțiunii incriminate, consideră că în coraport cu fapta comisă, urmările prejudiciabile a faptei și personalitatea inculpatului, constată că corijarea și reeducarea acestuia este posibilă cu aplicarea unei pedepse sub formă de amendă în mărime 800 unități convenționale, or, pedeapsa stabilită de instanța de fond a fost motivată, individualizată și aplicată inculpatului în corespundere cu prevederile legale, corespunde principiului proporționalității și scopului de restabilire a echității sociale, corectare a inculpatului, precum și prevenirii de săvârșirea de noi

infracțiuni atât din partea acestuia, cât și a altor persoane.

În cele din urmă, instanța de apel a ajuns la concluzie că scopul prestabilit al legii penale privind corectarea și reeducarea inculpatului Mihai Alexandru, v-a fi pe deplin atins, doar prin menținerea pedepsei sub formă de amendă în mărime de 800 unitți convenționale, echivalentul a 40 000 lei.

Instanța de apel a notat că, este corectă soluția primei instanțe privind aplicarea față de inculpat a unei pedepse mai blânde, în situația în care, în cadrul cercetării judecătorești, nu s-a stabilit careva circumstanțe ce ar genera aplicarea pedepsei privative de libertate, or, categoriile pedepselor aplicate persoanelor fizice sunt expuse în Codul penal într-o anumită consecutivitate: de la cea mai blândă - amendă - până la cea mai aspră - detențiune pe viață. În asemenea circumstanțe, prima instanță a aplicat pedeapsa cea mai blândă, prevăzută de sancțiunea normei incriminate inculpatului, în formă de amendă, ținând cont de personalitatea acestuia, precum și gravitatea faptei comise.

5. Avocatul Cernicov Andrei în numele inculpatului, în temeiul prevederilor art.427 alin.(1) pct. 6) Cod de procedură penală, contestă cu recurs decizia și solicită casarea acesteia, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care a dispune încetarea procesului penal pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii și constatarea faptului că, Mihai Alexandru a acționat în stare de legitimă apărare.

În motivarea cerințelor, apărarea invocă argumente similare celor din apel, suplimentar reține că faptei imputate i s-a dat o încadrare juridică greșită, cazul dat reprezentând o contravenție, deoarece a avut loc o "trucare" a infracțiunii de huliganism.

Avocatul menționează că, însuși partea vătămată Arnaut Ruslan a comunicat în instanță că "Mihai Alexandru a venit la el în atelier și a început să-l lovească", dar în circumstanțe necunoscute locul aplicării violenței din atelier s-a transpus în fața blocului.

De asemenea, notează că prima instanță a refuzat să observe careva neconcordanțe în afirmațiile părții vătămate, crezându-le veridice la adoptarea soluției pe caz, stabilind neargumentat că locul conflictului ar fi fost unul public.

În contextul celor invocate, apărarea subliniază că prima instanță și instanța de apel au considerat că Mihai Alexandru a atentat în principal la ordinea publică, iar în plan secundar la sănătatea părții vătămate Arnaut Ruslan.

Totodată, apărarea relevă că încăperea de serviciu individuală reprezintă un loc privat ce nu este accesibil publicului, iar natura faptei denotă că acest conflict a fost unul privat, care nu a produs nici un impact asupra ordinii publice. Astfel, avocatul a concluzionat că sub aspect de fond fapta săvârșită de Mihai Alexandru nu reprezintă o infracțiune dar o contravenție.

Expune și faptul că, prima instanță nu a argumentat și nici nu a supus analizei chestiunea privind legitima apărare a lui Mihai Alexandru, în situația în care Arnaut Ruslan a încercat să-l lovească cu ciocanul.

Enunță apărarea că, organul de urmărire penală nu a acționat în scopul stabilirii adevărului, inclusiv prin cercetarea locului faptei, ridicarea obiectelor relevante, dar a mers pripit în susținerea poziției celui care a solicitat pedepsirea

lui Mihai Alexandru.

În final, apărarea consideră că, Mihai Alexandru nu a avut parte de un proces echitabil și nu a fost auzit, iar prezumția nevinovăției nu a fost aplicată în coraport de poziția organelor de drept.

6. Asupra recursului prezintă referință procurorul care se pronunță pentru inadmisibilitatea acestuia ca fiind vădit neîntemeiat și lipsit de temeiuri legale, deoarece instanța de apel și-a argumentat suficient soluția.

7. Judecând recursul declarat în baza materialelor dosarului și în raport cu motivele invocate, Colegiul penal lărgit consideră că acesta urmează a fi admis, din următoarele considerente.

Conform art.435 alin.(1) pct.2) lit. c) Cod de procedură penală, instanța de recurs, judecând recursul, admite recursul, casează hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Potrivit art.427 alin.(1) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel doar în cazurile stipulate în acest articol.

În sensul cerințelor art.414 Cod de procedură penală, chestiunile de fapt asupra cărora s-a pronunțat ori trebuia să se pronunțe prima instanță și care, prin apel, se transmit instanței de apel sunt următoarele: dacă fapta reținută ori numai imputată a fost săvârșită ori nu; dacă fapta a fost comisă de inculpat și, dacă da, în ce împrejurări a fost comisă; în ce constă participația, contribuția materială a fiecărui participant; dacă există circumstanțe atenuante și agravante; dacă probele corect au fost apreciate; dacă toate în ansamblu au fost apreciate de prima instanță prin prisma cumulului de probe anexate la dosar, în conformitate cu art.101 Cod de procedură penală.

În ce privește chestiunile de drept pe care le poate soluționa instanța de apel, acestea sunt: dacă fapta întrunește elementele infracțiunii; dacă infracțiunea a fost corect calificată; dacă pedeapsa a fost individualizată și aplicată just; dacă normele de drept procesual, penal, administrativ ori civil au fost corect aplicate.

În corespundere cu art.101 alin.(1) și (4) Cod de procedură penală, fiecare probă urmează să fie apreciată din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu – din punct de vedere al coroborării lor.

În corespundere cu art.384 alin.(3) Cod de procedură penală, hotărârea instanței de judecată trebuie să fie legală, întemeiată și motivată.

Conform art.414 alin.(5) Cod de procedură penală, instanța de apel se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Potrivit art.417 alin.(1) pct. 8) Cod de procedură penală, decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiurile de fapt și de drept care au dus, după caz, la respingerea sau admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

Colegiul penal lărgit reține că, avocatul invocă temeiul pentru recurs prevăzut la pct. 6) alin.(1) art.427 Cod de procedură penală, care statuează, că hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în cazul când instanța de apel nu s-a

pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, precum și când instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței.

Analizând textul deciziei contestate, Colegiul penal lărgit reține că, instanța de apel nu a respectat prescripțiile de drept nominalizate și în acest context ține să menționeze următoarele.

Instanța de recurs evidențiază că, nu stabilește o altă situație de fapt, decât cea constatată de instanțele de fond, aceasta fiind sarcina primordială a instanțelor respective. Din aceste considerente, Colegiul penal lărgit nu examinează criticele referitoare la presupusa greșită reținere, pe baza probelor administrate în cauză, a anumitor elemente factice, ci verifică, prin raportare la situația de fapt stabilită de instanța de apel, corectitudinea dispunerii condamnării inculpatului Mihai Alexandru în baza infracțiunii incriminate.

Așadar, instanța de recurs lecturând materialele cauzei penale, raportând cererea de apel declarată de avocatul Cernicov Andrei în numele inculpatului la conținutul, argumentele și motivarea cuprinsă în decizia instanței de apel constată că, instanța de apel nu s-a expus asupra motivelor esențiale invocate în apel, care ar putea răsturna hotărârea primei instanțe.

În acest sens, instanța de recurs reiterează că, instanța de apel în motivarea deciziei nu a clarificat chestiunea semnalată de către apărare privind locul săvârșirii infracțiunii, or avocatul a indicat că conflictul s-a iscat în atelierul părții vătămate, însă în circumstanțe necunoscute s-a transpus în fața blocului. Mai mult ca atât, nu este clar nici din circumstanțele de fapt reținute de către instanțele de fond, indicându-se doar într-un loc public - str. Albișoara 82/3, mun. Chișinău.

În aceeași ordine de idei, Colegiul penal lărgit relevă că concluzia instanțelor de fond cu privire la locul faptei este una abstractă și incertă, însă la caz locul faptei constituie semn obligatoriu al calificării infracțiunii de huliganism.

Tot în acest context, Colegiul penal lărgit ține să menționeze că, motivarea hotărârii judecătorești trebuie realizată într-o manieră clară și coerentă, întrucât, pe de o parte, este indispensabil necesară pentru controlul exercitat de jurisdicția ierarhic superioară, iar pe de altă parte, constituie, pentru părțile litigante, o garanție împotriva arbitrariului, furnizându-le dovada că cererile și mijloacele lor de apărare au fost riguros analizate.

Astfel, Colegiul penal lărgit reține că, motivarea hotărârii reprezintă un element de transparență a justiției inerent oricărui act jurisdicțional, iar hotărârea judecătorească este rezultatul unui proces logic de analiză științifică a pretențiilor deduse judecății, dispozițiilor legale incidente și probelor administrate în cauză în scopul aflării adevărului, urmare a unui raționament logic-juridic care se reflectă în motivarea acesteia.

Conform jurisprudenței CtEDO, în cazurile aplicării art.6 al Convenției, o hotărâre motivată demonstrează că părțile au fost auzite în cadrul procesului penal, oferă posibilitatea ca această hotărâre să poată fi verificată în cadrul căilor de atac și posibilitatea persoanelor interesate de a pregăti o cerere de apel sau recurs. (Suominen c. Finlandei (2003) § 37, Kuznetsov și alții c. Rusiei (2007) § 85).

În afară de aceasta, motivarea hotărârilor este un instrument important în

asigurarea transparenței justiției și existența unui control social asupra acesteia. (Hirvisaari c. Finlandei, (2001) § 30).

Pe de altă parte, instanța de recurs apreciază ca fiind drept întemeiate argumentele apărării precum că „atât concluzia primei instanțe cât și a instanței de apel despre locul conflictului s-a bazat exclusiv pe declarațiile părții vătămate”. Or, reieșind din declarațiile martorilor Slavinski Valerii și Babici Ivan, reținute de către instanțele de fond, ultimii declară că nu au văzut unde nemijlocit a avut loc conflictul. Astfel, atât instanța de fond cât și cea de apel în sensul dat au folosit formulări generale fără a indica rolul probei la demonstrarea vinovăției pentru acțiunile incriminate - acțiunile intenționate care încalcă ordinea publică, însoțite de aplicarea violenței asupra persoanei, acțiunile care, prin conținutul lor, se deosebesc printr-o obrăznicie deosebită.

Așadar, Colegiul penal lărgit atestă că, concluziile instanței de apel nu cuprind un substrat factologic, având la bază doar probe indirecte și intermediare. Or, conform prevederilor art.art.100 alin.(4), 101 alin.(1)-(4) Cod de procedură penală, verificarea probelor este o activitate a instanței privind constatarea veridicității probei sub aspectul corespunderii datelor de fapt pe care le conține proba cu realitatea obiectivă.

Verificarea constă în analiza probelor administrate, coroborarea lor cu alte probe, verificarea sursei de proveniență a probelor.

Verificarea probelor poate avea loc doar prin aplicarea procedeelor probatorii prevăzute de cod și se efectuează la toate fazele procesului penal.

Sunt supuse verificării atât datele de fapt, cât și mijloacele de probă din care au fost obținute. Probele se verifică atât prin efectuarea acțiunilor procesuale prevăzute de Codul de procedură penală, cât și printr-o analiză logică a conținutului probei, a coroborării lor.

Într-o hotărâre este necesar nu numai de a enumera statistic probele, dar și de a expune esența acestora și legătura lor cu conținutul altor probe care în ansamblu confirmă sau infirmă o circumstanță pe cauză, de a argumenta de ce unele probe sunt admise, iar altele respinse.

Astfel, concluziile instanței de apel formulate în decizie, poartă un caracter generic asupra operațiunii de cercetare și verificare a probelor, însă, așa cum examinarea probelor constituie elementul-cheie la pronunțarea unei hotărâri corecte și legale, lăsarea fără apreciere și aprecierea abstractă a acestora duce la pronunțarea unei hotărâri incomplete, neîntemeiate și cu o doză sporită de incertitudine asupra calității efectuării actului de justiție.

Potrivit prescripțiilor art.414 Cod de procedură penală, judecând apelul, instanța de apel verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate pe baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din dosar și oricăror probe noi prezentate instanței de apel sau cercetează suplimentar probele administrate de instanța de fond.

Generalizând cele expuse, Colegiul penal lărgit constată că, în speța discutată, și-a găsit confirmare temeiul invocat de recurent și prevăzut în art.427 alin.(1) pct. 6) Cod de procedură penală, „instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel și decizia atacată nu cuprinde motivele pe care se

întemeiază soluția”, ceea ce duce la casarea deciziei instanței de apel, cu dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel, în alt complet de judecată.

La noua rejudecare a cauzei, instanța de apel are obligația să înlăture erorile menționate, să țină seama de împrejurările expuse, care au servit temei de casare a soluției adoptate și, cu respectarea prevederilor art.414 Cod de procedură penală, să verifice legalitatea și temeinicia sentinței atacate, să cerceteze minuțios aspectele învinuirii înaintate, să dea o apreciere obiectivă probelor administrate în cauză, având în vedere prevederile art.art.93, 95, 101 Cod de procedură penală și, în dependență de datele obținute, să pronunțe o hotărâre legală, întemeiată și motivată, care să corespundă prevederilor art.417 Cod de procedură penală, argumentând clar concluziile sale, ținând cont de motivele expuse în pct.7 din prezenta decizie.

8. În conformitate cu art.art.434, 435 alin.(1) pct.2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

DECIDE :

Admite recursul ordinar declarat de avocatul Cernicov Andrei în numele inculpatului, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 30 iunie 2021, în cauza penală în privința inculpatului *Mihai Alexandru xxx*, dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune căilor de atac.

Decizia motivată pronunțată la 27 mai 2022.

Președinte

Timofti Vladimir

Judecători

Țurcan Anatolie

Toma Nadejda

Cobzac Elena

Plămădeală Ghenadie